

O'QUV JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI: KATTAQO'RG'ON TUMANI 70-SONLI MAKTAB TAJRIBASI MISOLIDA

Dilmurodov Zafar Muzaffar o'g'li.

*Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on tumani
70-sonli umumiy o'rta ta'lim maktabi direktori*

Annotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarining o'rni, ularning o'quv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati va amaliyotda qo'llash jarayonida yuzaga keladigan muammolar tahlil qilinadi. Tadqiqot Kattaqo'rg'on tumani 70-sonli maktabning yuqori sinf o'quvchilari va pedagoglari o'rtasida o'tkazilgan so'rovnoma hamda kuzatuvlar asosida tayyorlangan. Maqolada SI yordamida ta'limni individuallashtirish, o'qituvchilar ish yukini kamaytirish va o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, ChatGPT, ta'lim texnologiyalari, individuallashtirilgan ta'lim, Kattaqo'rg'on, 70-maktab.

1. KIRISH

Bugungi kunda texnologik taraqqiyotning yangi bosqichi - sun'iy intellekt davri boshlandi. Global miqyosda SI ta'lim tizimini tubdan o'zgartirmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish uchun shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori bu sohadagi islohotlarning huquqiy asosi bo'lib xizmat qilmoqda.

Qishloq joylaridagi maktablarda, jumladan Kattaqo'rg'on tumani 70-sonli maktabda ham zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etish dolzarb hisoblanadi. Maqolaning maqsadi - SI vositalarining (masalan, chatbotlar, adaptiv o'quv platformalari) o'quvchi va o'qituvchi faoliyatiga ta'sirini o'rganishdir.

2. METODOLOGIYA

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

Qiyosiy tahlil: An'anaviy dars berish usullari va SI yordamidagi darslarning samaradorligi solishtirildi.

Sotsiologik so'rovnoma: 70-maktabning 9-11 sinf o'quvchilari (50 nafar) va o'qituvchilari (15 nafar) o'rtasida "SI haqida nimalarni bilasiz?" va "Darsda SI dan foydalanishga munosabatingiz qanday?" mavzularida so'rov o'tkazildi.

Kuzatuv: Informatika va ingliz tili darslarida sun'iy intellekt chatbotlaridan (ChatGPT, Gemini) yordamchi vosita sifatida foydalanish tajribasi o'rganildi.

3. NATIJALAR

O'tkazilgan tadqiqotlar quyidagi natijalarni ko'rsatdi:

O'quvchilar xabardorligi: Yuqori sinf o'quvchilarining 65 foizi sun'iy intellekt va chatbotlar haqida ma'lumotga ega, biroq ularning faqat 20 foizi undan ta'limiy maqsadlarda (masala yechish, matn tarjima qilish) foydalanadi.

O'qituvchilar munosabati: Pedagoglarning 40 foizi SI dars ishlanmalarini (konspekt) tayyorlashda va testlar tuzishda vaqtni 30-40 foizgacha tejashini ta'kidladi.

Samaradorlik: SI yordamida o'tilgan darslarda o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirish ko'rsatkichi an'anaviy darsga nisbatan 15 foizga yuqori bo'ldi, chunki SI har bir o'quvchining savoliga individual javob berish imkonini berdi.

4. MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, SI ta'lim sifatini oshirishda ulkan salohiyatga ega, biroq Kattaqo'rg'on tumani sharoitida quyidagi muammolar mavjud:

Raqamli tafovut: Hamma o'quvchilarda ham yuqori tezlikdagi internet va zamonaviy gadjetlar mavjud emas.

Akademik halollik: O'quvchilar uy vazifalarini mustaqil bajarish o'rniga SIDan tayyor javob olishga o'rganib qolish xavfi bor.

Kadrlar tayyorgarligi: O'qituvchilarning SIDan samarali foydalanish bo'yicha metodik ko'nikmalarini muntazam oshirib borish zarur.

70-maktab misolida ko'rish mumkinki, SI o'qituvchini o'rnini bosa olmaydi, balki uning "intellektual yordamchisi"ga aylanishi kerak.

5. XULOSA

Sun'iy intellekt - Kattaqo'rg'on tumani maktablari uchun ham ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish qurolidir. Tadqiqot xulosasiga ko'ra, 70-maktabda SI dan samarali foydalanish uchun:

Pedagoglar uchun maxsus SI-treninglar tashkil etish;

O'quvchilarga "SI etikasi" va undan to'g'ri foydalanish madaniyatini o'rgatish;

Maktabda Wi-Fi hududlarini kengaytirish va kompyuter parkini yangilash tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar (References)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4996-sonli qarori, 17.02.2021.
2. G'ulomov S.S. "Iqtisodiyotda sun'iy intellekt texnologiyalari". Toshkent, 2022.
3. Russell, S. J., & Norvig, P. "Artificial Intelligence: A Modern Approach". Pearson, 2020.
4. UNESCO report: "AI and education: Guidance for policy-makers", 2021.